

ՊԱՅՄԱՆՔ

Լոյսը կը հրատարակուի Չորեք-  
շաբթի եւ Շաբաթ օրեր :

Կ. պոլսոյ համար Տարեկան  
գինն է մէկ լիւրա Օսմանեան կամ-  
խիկ վճարելի :

Դուրս գնացած լրագրաց համ-  
բուն ծախքը առնողին վրայ է :

Մէկ քերթը 40 փաւա :



ՀԱՆԳԵՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Նամակ կամ ուրիշ գրութիւն  
պէտք է ուղղել Ա. Մ. Գափա-  
մանեան Կ. պոլիս, Չաղազեցի,  
Սիւմպիլիի խան քիւ 47,  
Տնտեսան տպարանը :

Ծանուցան ճողը մէկ անգամի  
համար 5 դր. 2 անգամի համար  
2 դր. է, իսկ տեղի անգամե-  
րու համար գաւա ստորագրութիւն  
կ'ըլլայ :



ԱՌՎԱՆՄԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տէր,

Անգղան ուրեմն ձեռքս անցաւ  
Գուրգէն Ե. Օրեանի այն թիւն, ուր  
հրատարակուած էր Ձեր մի յօդուածը  
վերաբերութեամբ Պէշիկիմալի խնդ-  
րոյն, որ չեղած վիճարանութեան ա-  
ռարկայ եղաւ ի հրապարակի :

Ձեր յիշեալ յօդուածին մէջ, բարե-  
հաճելով էիք ուղղել մի քանի խօսք եւս  
առ իս, նկատմամբ իմ այն տեսու-  
թեան. զոր հրատարակած էի «Եր-  
անդ»-ի մէջ անհրաժեշտ յօդուածի մը  
մէջ, եւ ուր խօսելէ յետոյ Հայաս-  
տանեայց եկեղեցւոյ ազատամտու-  
թեան վրայ զոր ունի իւր հաստատու-  
թեանն ի վեր, եւ որ մին է իւր զը-  
խաւոր պարծանաց, խիստ համաձայն  
կը գտնէի ընդհանուր Քրիստոնէու-  
թեան ոգւոյն :

Սակայն նկատելով որ, Հայաստան-  
եայց եկեղեցւոյ կողմէ ցոյց արուած  
գեղեցիկ ազատամտութիւն կը զլաց-  
ուի ուրիշ քրիստոնէայ եկեղեցիներէ  
որպիսի են Յունական, Հռովմէա-  
կան, եւ նկատելով որ, այդ  
քրիստոնէայ եկեղեցի (բնէ կողմէ  
աստ եկեղեցական մարմինն) անհերո-  
ղութիւն օգտակար կը համարին ի-  
րենց շահուց տեսակետով, ուստի եւ  
մին կը քարոզէ «արտաքոյ Հռովմէ-  
ական եկեղեցւոյ չիք փրկութիւն» եւ  
միւսը կըսէ «արտաքոյ Յունական ե-  
կեղեցւոյ չիք փրկութիւն» եւ հե-  
տեաւար այդ վերջինն իբր պայման  
կը համարի կրկնամկրտութիւնն եւ  
կրկնապաշին անոնց համար որ կը  
գիտեն յունական եկեղեցին, իրա-  
ւունք ունէի եւ ես, ազգային պահ-  
պանութեան տեսակետով, անհերո-  
ղութիւն առաջարկել, եւ քարոզել ար-  
տաքոյ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ չիք  
փրկութիւնն սկզբունքն, որ պարա-  
գայից նկատմամբ կարեւոր է :

Տէր, դուք իմ յօդուածիս այս վեր-  
ջին մասը միայն ուշադրութեան տու-  
նելով Սիւնդաքեան կը գտնէի նո-  
րա եղբայրացութիւնն, առանց սակայն  
հաշուի առնելու բուն շարժառիթն,  
այն է, յունական եկեղեցւոյ անհե-  
րողութիւնը, եւ կը ջանաք պաշտպա-  
նել եւ արդարացնել ի Պէշիկիմալ Յոյն  
կղերին այն վարմունքն, որ նոր վի-  
ճարանութեան մը դուռ բացաւ :

Դուք, Տէր, ծանուցեալ պարագա-  
յին առթիւ արդարացնել փորձելով  
Յոյն կղերին արարքը, պաշտպանու-  
թիւն կը նուիրէք յունական եկեղեց-  
ւոյ շահուց, որով ձեր պայտքը կա-  
տարած կը լինի, եւ երբ Հայ-լրագ-  
րութիւնն եւ մանաւանդ լոյս, ազ-  
գային շահուց պահպանութեան տե-  
սակետով մի նուիրական իրաւունք  
կը պաշտպանէ, չէք ուզեր ներել, եւ

կը պահանջէք որ Հայ-Աղբն եւ Հա-  
յաստանեայց եկեղեցին անտարբեր  
գտնուին իրենց կենսական շահուցն  
առջեւ :

Եթէ սխալ չեմ բժշկուած, դրեթէ  
յայտմ կ'ամփոփի ձեր յօդուածին  
խնայուն եւ ոգին, որ ներուի ըսել,  
Ձեր համարեալ ազատամտութեան չը-  
պատասխանէք :

Եւ ինչպէս կարելի է պահանջել  
մենեւ օգի ներողութեան եւ ազատա-  
մտութեան, այն ինչ յունական եկե-  
ղեցւոյ ընթացքն անմեկնելի է, որով-  
հետեւ մէկ կողմէ խօսքով քոյր կը կո-  
չէ զՀայաստանեայց եկեղեցին, եւ միւս  
կողմէ գործով զայն քրիստոնէայ ե-  
կեղեցի չճանչեր :

Կ'աղաչեմ, Տէր, որ բարեհաճիք  
դուք մեկնել եւ բացատրել սոյն ըն-  
թացքն, եւ եթէ արժան կը դատիք,  
չնորհ ըրէք բաղդատել գործն ար-  
դիւնքին հետ, զոր պատիւ ունեցած  
է Հայ-լրագրութիւնն արձանագրել  
ստեպ իւր էջերուն մէջ :

Ուստի, ներեցէք ինձ որ համար-  
ձակութիւն ունենամ ազատութեամբ  
ըսելու թէ պատուարժան Յոյն ազգին  
կղերը շատ անկեղծութեամբ չը վա-  
րուէր, որքան կը վարուի Հռովմէա-  
կան կղերն, որ ոչ քոյր կամ եղբայր  
կ'անուանէ զՀայաստանեայց եկեղե-  
ցին, եւ ոչ ալ կը չեղի իւր սկզբունքն,  
որ է՝ «արտաքոյ Հռովմէական եկե-  
ղեցւոյ չիք փրկութիւն» :

ՀԱՅ ՄԱՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Լոյսի վերջնութեւ թուով հրատա-  
րակեցինք Ամեն Տ. Խրիմեան Սրբա-  
ղանի մէկ նամակը վերաբերութեամբ  
Պ Սէթ Արքեպիսկոպոսին, զորմէ գը-  
րած էինք Լոյսի 1883 թուով :

Տ. Խրիմեան Սրբաղան կը խօսի  
իւր գրոյն մէջ նաեւ այն կարգ մը  
Հայ մեծատանց վրայ, այց ճոխու-  
թիւն կերթայ կը թափի ի ծով զեղ-  
խութեան եւ շաղկապութեան եւ կը դա-  
տապաւորէ առ Աղբն նոյա անտարբե-  
րութիւնն :

Որչափ խօսուի եւ ո՛րչափ գրուի  
այս նիւթին վրայ, դարձեալ քիչ է  
եւ կարժէ որ ստեպ հրապարակային  
նիւթ լինի :

Ո՛վ կարգաց եւ չ՛զգացուեցաւ Մեծ.  
Տ. Արայի այն ընտիր բանաստեղծա-  
կան գրուածն, որ շուայլ եւ առ Աղ-  
բն անտարբեր Հայ-մեծատանց մէկ  
կենդանի նկարագիրն էր :

Ճաշակի, գաղափարութեան եւ զղա-  
ման տէր բաղձաթիւ ազգային խորին  
հաճութեամբ կարգացին զայն եւ ի-  
րենց գոհութիւնն եւ համակրանքն  
յայտնեցին բա՛ իւր եւ գրով :

Այդ խնդիր, զրեթէ օրուան խըն-

դիր է, զոր յաճախ իւր տեսու-  
թեանցն առարկայ ըրած է Լոյս :

Ժողովրդական մեծ մարդ մը, խը-  
րիմեան Հայրիկ եւ այդ օրուան խընդ-  
րոյն վրայ կը ճառէ իւր վեհմ գրչաւն  
եւ կանցնի ապա խօսիլ ժողովրդեան  
դատուն սրտին եւ հոգւոյն հետ :

Թողումք քննել տեսնելու հաւար  
թէ ինչ եղած է ի հնունդ շուայլ եւ  
առ Աղբն անտարբեր Հայ մեծատանց  
ոմանց՝ ըսել կուզեմք ամիրայից վի-  
ճակն եւ ինչ յիշատակներ թողած են,  
կրնամք յիշել գոնէ մեք ամենքս ար-  
դի դժբաղդ վիճակնայն անձանց՝  
որք զեղխութեան եւ շաղկապութեան  
կուռքը կը պաշտէին, որք իրենց  
անկարգ հաճոյքը գոհացնելու համար  
սակնարկէ մէջ հարկւրաւոր եւ հա-  
զարաւոր ոսկիներ կը վառնէին եւ որք  
ստիպյալ կը զլանային առ աղբն բա-  
րիք մ'ընել եւ վալիլ մեծագործու-  
թեամբ :

Այդ կարգի անձանց մի քանին այ-  
սօր յետին թշուառութեան ծայրն  
հասած՝ այո՛, կը մարան. մի քանին  
տարաշիր եղան, մէկն ալ իր շունչը  
գետնոր առաւ ի տար աշխարհ,  
ետեւէն երթողով բազում թշուառ  
գործաւորաց դառն արտասուք, որ  
գուցէ մինչ ի գերեզման հասնին :

Սոյն տխուր պարագան կը յիշեմք  
ոչ ի գաղափարութիւնն եւ եթ ի-  
րենց զեղի, շուայլ եւ առ աղբն ան-  
տարբեր վարմանց՝ այլ ի խրատ եւ ի  
զգուշութիւն անոնց՝ որք մեծատունի  
անուն կը կրեն, եւ սակայն իրենց  
գործեր ճշմարիտ մեծատան համա-  
ւոյն չեն համապատասխաներ, միւր-  
թեան եւ անբարոյականութեան գոր-  
ծեր են, եւ որոյ անուանք վառք եւ  
պատիւ չեն բերեր Աղբն :

Ինչ օգուտ Արքեպիսկոպոսին եւ Նուս-  
րայի վաշտներ, Գէորգ, Կարապետ եւ Ե-  
րամ պէյեր եւն ունենալէ, երբ սո-  
քա չեն նմանիր Յունաց Չարիթիի,  
Խրիստաքիի, Բալիի, չեն բարեբարեր  
եւ մեծագործութեամբ չեն փայլիր :

Մեր իշխմ, մեր փափաքն այն է որ  
յիշեալ հայ մեծատանց անունն իրենց  
բարեբարութեամբն եւ մեծագործու-  
թեամբն օրհնութեամբ յիշուի այժմ  
եւ յապագայս, ինչպէս կը յիշուին բա-  
րեջիշատակ Պէշեան ամիրայի եւ Տառ-  
եան Յովհաննէս պէյի անուանքը :

Այսու ազգաւորական ջերմ փա-  
վաքոնք է որ համարձակութեամբ  
կը գրեմք սոյն տողերն եւ բարեբա-  
րութեան ու մեծագործութեան յոր-  
դոր եւ հրաւէր կը կարգամք՝ առ Ար-  
քեպիսկոպոսին եւ Նուսրայի փաշա եւ առ Գե-  
որգ, Կարապետ եւ Երամ պէյ, որք  
իրենց ընդարձակ միջոցներովն եւ աչ-  
դեցութեամբն կրնան մեծամեծ բա-  
րիք եւ մեծագործութիւններ ընել եւ

ընել զԱղբն անմահաց երախտագի-  
տութեամբ :

Արդ, քանի որ նոյն ազգայինք կա-  
րող են ըստ ամենայնի, ինչո՞ւ ուրեմն  
քաշուեմք, ինչո՞ւ գրգռւ չտամք,  
ինչո՞ւ յորդոր ու հրաւէր չկարգամք  
իրենց ազգասիրութեան եւ ինչո՞ւ հը-  
րապարակաւ թարգման չկանգնեմք  
հասարակաց կարծեաց, ըզձից եւ ըզ-  
գացմանց՝ զոր կ'ամփոփեմք սոյն բա-  
ռերով :

Աղբ կը փափաքի որ Արքեպիսկոպոսին  
եւ Նուսրայի փաշաներու եւ Գէորգ, Կա-  
րապետ եւ Երամ պէյերու անունը  
ներկային եւ պատմութեան մէջ բա-  
րեջիշատակ Պէշեան Յարութիւնն ա-  
միրայի եւ Տառեան Յովհաննէս պէյի  
նման օրհնութեամբ յիշուի իբր ազ-  
գային բարեբար՝ անշուշտ իրենց բա-  
րեզործութեամբն ու մեծագործու-  
թեամբն :

Այս է ահա Աղբին ջերմ իղձն ու  
փափաքն, որում թարգման կը լինի  
Լոյսն հրապարակաւ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒԻՐՆԵՐ

Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը վաղը Գու-  
րուշէյմէի եկեղեցին պիտի պատարա-  
դէ :

— Գեր. Տ. Խորեն Ս. Արքեպիսկո-  
պոսին Լուսինեան ալ Ֆէրի-գիւղի ե-  
կեղեցին Ս. Պատարագ պիտի մատու-  
ցան :

— Մայր-եկեղեցւոյ Աւագերէց եւ  
Լուսարարապետ Գեր. Տ. Սուքիա-  
հայրն երուսաղէմայ Ամեն Ս. Պատ-  
րարքը գիմաւորելու համար իղմիր  
գնաց :

— Միտցեալ եւ Ասիական ընկերու-  
թիւնը վաղն յճնդհանուր ժողով հը-  
րաւիրեալ են :

ԱԶԳ

Լոյսի երկրորդ երեսն հրատարա-  
կած եմք բանաստեղծական մի վեհմ  
եւ ընտիր դրուած, զոր զրկած է մեզ  
ազգային մեծանուն բանաստեղծ Յե-  
րուսէն Գեր. Տ. Գաբրիէլ Պատկանեան  
ի Բեզերսպուրկէ :

Ա. Զ. Դ.

Բանկալթի, Նշան թաշը կոչուած  
տեղը 2000 կանգուն գետին կայ ծա-  
խու, որ պիտի վաճառուի աժան գը-  
նով :

Ուղղը կը հրաւիրուի Լոյսի խըմ-  
բագրատունը :

Ա. Զ. Դ.

Կը խնդրուի Լոյսի պատարագի  
բաժանորդներէն որ բարեհաճին վը-  
ճարել անյաղաղ ներկայ եւ անցեալ  
տարւոյ բաժանորդաւորը :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

ԵՐԿՆԱՌԱՔ ՊԱՏՈՒՀԱՍԲ  
ԹԱԳԱՌԱՍՍՈՒԹԵԱՆ

Արդեօք պիտի հասնիմ զընդ կենացս կտակ  
այս վերջին ,  
Առ որ զանխուղ դրեցեց իմ օրն տրտում  
մարտի առաջին ,  
Ուստի երեք օր առաջ էր անցել իմ ութ-  
սունամեակ ,  
Եւ ես արդէն զգում եմ որ հասել է իմ  
ժամանակ :  
Դարձաւ իմ էր այս խորհրդոյս մի անա-  
չառ դատաստան ,  
Որում վկայ ականատես եղել էր հին Հա-  
յաստան ,  
Այո՛ , հնացած բազում դարուք , այլ միշտ  
յայտնի անձներով ,  
Լուսաւորիչ կամ մեծ Տրդատ կրօնորդին հին  
օրերով :  
Սէ՛ր Ազգին՝ լեր ինձ օժանդակ , որ այս՝  
թերի չը մեռայ ,  
Ինչ որտիս մէջ է բորբոքում՝ հետո դառ-  
նաւոր չը դնայ :  
Ձոր պատմութիւն հաւատարիմ կամ մո-  
ռացմամբ չէ ասել :  
Կամ կրկնութիւն անմարթ կարծեալ՝ ընդ  
կարեւորս չէ դասել :  
Լուսաւորիչ ինչ մեղք ունէր , որ ինքն  
որդեալք և թուամբ :  
Ելին յաստեացս կեանքն զբաւեալ բիւր  
թափանց ընդ բնական ,  
Ես չեմ տեսնում այլ առիթ ինչ բացի մե-  
ղաց Անակայ ,  
Որոց դառն զո՛ւ մատենցաւ խորով Հա-  
յոց Մեծ Արքայ :  
Այ՛ , առաջ Արքայիւր , որ փախել էր  
Հընդկաստան ,  
Ո՛ր որտիս ներքին ինչ հնարում էր  
խաղ Շահապետեան ,  
Այ՛ , առաջ իմ որերիդ՝ որ ձեր մէջ մի  
քաջ չըկայ ,  
Որ խորովի բռնութիւնից փրկելով ինձ  
հանգիստ տայ ,  
Եւ այն քաջին կը շնորհէի արքայական  
թագ , պլսակ ,  
Նորան տալով Պարթեական լայն աշխարհն  
բովանդակ ,  
Բորբոքելով սիրով Անակայ սիրով փառաց  
հրդեհեալ ,  
Ես եմ՝ զոչեաց՝ պատրաստ է ընել՝ անձն  
իմի հուր՝ քեզ զոչեալ ,  
Կեղծեօք դաղթեալ ի Հայաստան , իւր  
հիւրընկալն մահացրեց ,  
Եւ ինքն երեք եղբարք հանգրծ գեր-  
դաստանօք ջնջուեց :  
Բայց անկաշառ արքարութիւն չըլատացաւ  
այս զոչեալ ,  
Մինչ եօթն պարտ պատուհասեց յանցանքն  
անկող վրէժիւք ,  
Տրդատ որդի էր խորովայ , Գրիգոր՝ որ-  
դի Անակայ ,  
Սոցա վարեց ի Հուսի քաղաք՝ որ նա կանգ-  
նի նոր վրկայ ,  
Եդ Տրդատին Հօրն ապարօշ , Գրիգոր  
տուաւ արքանեակ ,  
Որ բընաւին չէր յերազել ո՛չ Արտաշիւր ,  
ո՛չ Անակ :  
Տրդատ պատուել փափաքելով՝ քաղցրիկ  
տաք Գրիգորին ,  
«Տա՛ր այս փնջերն ձեռն Անահայտ՝ Պաշտ-  
պանին իմ և Երկրին ,  
«Ես Քրիստոսեան եմ՝ ասելով չը մնաց  
տանջանք որ չը կրեց ,  
Մինչ անկոյս խոր վերապն չարարանքին  
վերջ դրեց ,  
Տասնհինգ ամ խորվիրապում տագնա-  
պեցաւ Գրիգոր  
խոր վիրապի եւ հըրաչիւք՝ որպէս արփի  
լուսաւոր ,  
Հայաստանն լուսաւորեց , թաղէի դահն  
նորոգեց ,  
Հայրապետաց մեր առաջին՝ երեսուն ամ  
Ազգն հովուեց ,  
Բայց նորա մահ՝ չեղաւ պարծանք ո՛չ իւր  
անձին , ո՛չ Ազգին ,  
Հաղիւ հարիւր ամօք յետոյ փառք ժառան-  
գեց իւր մարմին :  
Հրեշտակակրօն մարքաիկեցաղն ինչ ոճիւր  
էր կատարել ,  
Որ կամը վերնոյն որդեւ էր մինչև ի մահ  
աըրորել ,

Մարմինն տանջել տուայտանօք , հոգիդ  
մաշել անձկութեամբ :  
Մանեայ այրին կարօտ առնել՝ որ կեանք  
զրաւէ հանգստեամբ ,  
Արքայապալան Հօր յանցանք էր այս սոս-  
տիկ պատուհաս ,  
Որ զինի քսանամեկի՝ անմեղ անպարտ որ-  
դեւն հաս ,  
Իւր Հօր նըման և ճգնապագայ Արիստակէս  
Հայրապետ ,  
Անպարտ արիւն իւր զոչեալ պապուն մե-  
ղաց վրէժ ետ ,  
Հեղ և խոնարհ Յիսուսի պէս , իրաւքն  
էին արտասուօք ,  
Սորան արժան մահու վարկան , խոցոտեցին  
սուսերօք :  
Վրթանէս ևս դարան ընկաւ , թէպէտ  
զերծաւ հրաշիւք ,  
Այլ ո՛չ ձըրի աղատեցաւ երկուց որդեւոց  
զոյգ զոչիւք :  
Սուրբ Գրիգորին Կաթողիկոս Աղանից  
մէջ մահացաւ ,  
Եւ Սուրբ Յուսիկ Տաճարի դրան արդաւա-  
նօք ջարդեցաւ :  
Ինչ էր յանցանք Սրբոյ Յուսիկին՝ որ Հայ-  
րապետ էր Ազգին ,  
Իւր Հօր հանգոյն արժանաւոր Լուսաւոր-  
չեան սուրբ դահն ,  
Նորա անձին մէջ նորոգեալ էին Գրիգոր ,  
Վրթանէս ,  
Խոնարհութեամբ և հեղութեամբ էր երկ-  
րորդ Արիստակէս :  
Տիրան Արքայ Տրդատայ թուսն տուել էր  
նորան իւր դուստր ,  
Այս շաղկապից ծննան Յուսիկան հետզհետէ  
երկու ուստր ,  
Յուսիկանս իւր պատկերն ուղարկել էր առ  
Տիրան ,  
Տիրան ջանայր այն պատկերով եղծել զտուն  
Տիրական ,  
Երբ որ Յուսիկ այս պիւք պատկեր մերժեց  
քաւիչ Սեղանից ,  
Տիրան սպանեց նորան ներքոյ խոչտանդա-  
նաց և դանից :  
Երկու որդիք Սրբոյ Յուսիկան Աթանազիէս  
և Պապ ,  
Դատարարի դմայն ունելով ուսան միայն  
կալ պարսպ ,  
Եւ երբ յԱթոռ նախնեաց Ազգն սըրտեց  
ընտրեց Հայրապետ ,  
Մին Տաճարից ծածուկ խուսեց , միւսն  
յայտնի փախուստ ետ :  
Երկուքն ևս ասեն պատմիչք թէ անպատիւ  
չը դերծան ,  
Կայծակնահար մեռան խաղոյն ամենեցուն  
յանդիման ,  
Աթանազիէսի որդին Մեծն Ներսէս փա-  
ռաղարք ,  
Որ առաջին Կաթողիկոս եղաւ Հովիւ շնոր-  
հապարք ,  
Ինչ մնաց որ չարար յօգուտ Հայրենեաց  
իւր և Հօրին ,  
Իւրոց քաղցրիկ խնամարկելով , և ներելով  
թշտանաց :  
Սորա դառն կեանք բազմաբղիւն երկա-  
րաւն հովուութեամբ ,  
Որ ապարօշն արքայական պահպանում էր  
Հայրութեամբ ,  
Անարժան Պապ արժան վարկաւ , կտրել  
տալով մահադեղ ,  
Հայաստանից մերժեց այն անձն՝ որ ջամ-  
բում էր կենաց դեղ :  
Սըմին հանդոյն և իւր որդին Պարթեա-  
կանն Խոնարհ ,  
Որ կործանման Արշակունեաց դահն կայր  
միշտ հակառակ ,  
Ընկերութեամբ Սուրբ Մեսրոպայ ստեղծեց  
Հայոց դպրութիւն ,  
Թարգմանելով Աստուածաշունչն լուսա-  
գարեց Հայ լեզուն ,  
Եկեղեցին պայծառացրեց Ազգապարծանք  
մատենիւք ,  
Յոյն , Ասորի բարբառք մերժեց՝ նոր մայ-  
րենի քաղցր ձայնիւք :  
Չէ երեսում , թէ այս եօթնեակ՝ արփիս-  
փայլ լուսաւորեց ,  
Առած լինին՝ թէ մենք թէպէտ և չենք իւրեք  
յանցաւորք ,  
Բայց մեր նախնեաց Անակայ մեղքն ենք  
այժմիկ մենք վրձարում ,  
Արդարութեան դատաստանի առջև արիւն  
մեր ծորում ,  
Թէպէտ նոքա չաստցին այս , այլ երբոր  
ազգ երկայն ետ ,  
Ասաց չըլին Լուսաւորիչ ցեղից այլ ևս  
Հայրապետ :  
(Մահացել յայժմ ինքն)

ԱՆՐԱՎՈՒ ԱՆՈՒՇԸ  
(Պատկեր անգլիական կեանքից)  
(Տէ՛ Բէ՛ 258)  
Կէս դիշեր էր՝ մի ցուրտ միջոց .  
դռանն ամեն ինչ սառած էր և՛ հող ,  
և շունչ , և օդ : Միայն մեզ յայտնի  
աղայէնց տան ճրագն էր վառ . տնե-  
ցիք բոլորն էլ—բացի մանուկներից ,  
արթուն էին . բայց բոլորի դէմքի վրա  
էլ մի տեսակ դեղնութիւն , տխուր-  
թիւն էր նկատելով . բոլորի աչքերն  
էլ կատաղութեամբ—դէպի տառելու-  
թեամբ էին փայլատակում . . . Լուռ  
էին . իրար հետ՝ ոչ մի խօսք . . .  
Աղայէնց տների ներքի յատակում  
—մի խոնաւ , ցուրտ ու մութ տե-  
ղում—ածխասնում , դռանի վրա , ան-  
սնունդ , անշոր , փակուած ընկած  
էր մի հոգի . սրա հեկեկոցը , սրա  
թաւաշները , սրա հեծկտոցը—դե-  
ռան արանքից դէպի դուռն էին թռ-  
չում , կարծես թէ , դռնից օդնութիւն  
կանչելու . . . Ամեն բան վերջացած էր  
դրա համար . Գա անիծում էր իր բաղ-  
աք , անիծում էր այն ժամը , երբ այդ-  
տունը ներս մտաւ , ուր «բախտաւոր»  
լինելու , «օր տեսնելու» տեղ՝ թաղեց  
այդտեղ յաւիտեան իր բաղաք , թա-  
ղեց և իր ամենամեծ դանձը . . . Ա-  
ղայի որդին , չը բաւականացաւ այն  
ամենով , ինչ որ ունէր . նա հօրանման  
վարպետութիւններով ու ճարպիկու-  
թիւններով ուրիշ անբնարարելի սե-  
փական էլ ձեռք բերեց և վերջ երբ  
բանն արդէն բացուելու վրա էր , ոս-  
կով ու բռնութեամբ անմեղ դատա-  
պարտեց , իր արած սեւ գործն ուրիշի  
արեան դունով կարմրացրեց . . .  
Հզորի առաջ միշտ մեղաւոր է ան-  
ղօր . . .  
Այդ մութ դեռնափորում ընկածն  
Անուն էր , օժիւր վաճառած , մայ-  
րացու եղած . . . Սարգսի նենդ սիրոյ  
զոհ . . .  
Լուռեց դռան չոփեք . բանդար-  
կուածը ցնդուեց . դուռը բացուեց ,  
ճրագը ձեռնին ներս մտաւ Սարգսի  
իր հօր հետ . —դէմքերն այլանդա-  
կուած—գաղան էին կարել . . .  
—Վեր կաց , դուրս կորի այստեղից  
—այս բաղից թողէ չեւեւայ մեր  
տանը . . . որոտաց մեծ գաղանք . . .  
—Ո՛ւր , ո՛ւր գնամ . . . հաղիւ միմիջեց  
խաբէութեան զոհ . . .  
—Ձանձաւոր—գեռն . . . քո՛ւ . . . ա-  
սաց ու լի կատաղութեամբ մի ծանր  
հարուած գլխին իջեցրեց . . .  
—Տուէ՛ք . սպանէ՛ք—այս տեղ էլ թա-  
ղէք . . . նա՛ ուլ լուց իմ անարատու-  
թիւնը , թող առնի և իմ կեանքը :  
Մի քանի վայրկեան էլ . ահա Սար-  
գիսը—եղեռնադորձ աւաղակը—ձեռքը  
դրեց նրա գանգուր մաղբից ու  
պինդ քաշելով՝ դուրս բերեց միջի .  
հայրն էլ մի քանի ծանր հարուած  
իջեցնելով՝ դռանը մօտեցրին—դուրս  
դուրս—սրտացին . . .  
Մի վերջին ու սուր ականակ , մի  
դառն յուսահատական հայեացք դե-  
պի Սարգիսն ուղղեց մասն երկինք  
բարձրացնելով , —կերթամ , կեր-  
թամ—միմիջեց—Աստուած թող  
լինի դատաւոր . . .  
—Այդպիսի սպառնալիքներ հազարն  
ենք լսել . . .  
Մութ—խաւար փողոցներով , սառ-  
ցնոց ժամանակում—փրկուած սրտով  
արիւն կողով աչքերով , յուսահատ ,

միայն , բողբոջ , ցնցոտիներով մէջ փա-  
թաթուած դնում էր—փոխում էր այն  
տանից , ուր որ թողեց իր գեղեցկու-  
թիւնն , իր անմեղութիւնը , թշերի  
վարդը , սրտի հանգստութիւնը , հո-  
գու անմեղութիւնը —անարատութիւ-  
նը , վաղում էր՝ այն տանից , ուր որ  
թաղեց ուրախութիւնը , ուր որ թա-  
ղեց իր յորեւն , ուր թաղեց իր  
նրա ծաղիկն և այս ամենի փոխարէն՝  
տանում էր իր հետ խուրձարկի . սիրոյ  
յանցաւոր պտուղ . . . նա դնում էր . . .  
Մի բարձրախոհակ էր . վրան ան-  
չուք դերեղմանաբար ու հաղորդ-  
րակներ սիրուած , —բարձրախոհա-  
կի տակով ուր մարդ պտոյաներ տա-  
լով , քարերի վրա վիշկելով , դուռ-  
ով որոտալով անցնում էր . Զ գետը ,  
տեսարանը դեղեցիկ էր և վայրենի .  
լուսաբացին , սառն եղանակ . խորին  
Լուսնիւն . . .  
Մի հոգակոյտ կողմին մի հոգի  
կար միայն ծնկներ վրա ընկած , ձեռ-  
քերն իրար կցած , աչքերը դէպի եր-  
կինք վեր ուղղած , սեւ մաղերն աղատ  
թողած . . . նա աղօթում էր . աղո-  
թում էր ջերմաջերմ , որտաղին . նա  
դուռնտ էր , հալ ու մաշ մարմինը  
գողում էր , սիրտը սաստիկ բարա-  
խում . աչքերը փայլատակում էին  
անդրդուելի վճռականութեամբ . մի  
կատաղի յուսահատութեամբ , նաև  
աղօթում էր և արտասուած , նաև օրհ-  
նում էր և՛ անիծում . . .  
—Մայր , մայր—միմիջում էր նա հո-  
գակոյտը լիզելով—ինչու թողի ինձ  
անտէր . . . Մայր—մայր—աղաղակում  
էր նա—գալիս եմ՝ դէպի քեզ , —  
թողնելով անիծեալ այս աշխարհը . որ  
միայն վիճակուած է աղաներին մոյն-  
լելու , ոսկուն տիրապետելու , իսկ  
խեղճերն ու թողելին՝ տրոյրելու ,  
աղաների ձեռքում անպատկեր—ծաղր  
ու ծանակ , խաղալիկ լինելու . . .  
Կռացաւ , վերջին համարը հողո-  
կոյտին դրոշմեց—ուր հանգիստ էին  
առնում իր մօր փոխացած ոսկունե-  
րը . . . հաղիւ երեւալով ոտներն ա-  
ռաջ փոխեց . . . Երբ դրոշմ էր հեռ-  
վում երեւող գիւղը խոր քնից արթ-  
նանում էր . . . ոչխարների ու կովերի  
բոցոցը—վայոցը լալում էր . . . Մի տը-  
խուր յիշողութիւն իր մանկութեան  
անմեղ օրերի , մի դառն միտք իր  
ներկայ վիճակի՝ և ամեն բան վերջա-  
ցաւ նրա համար . աշխարհք յաւիտե-  
ան փրկեց նրա համար նրա յուսա-  
հատական վերջին աղաղակի , «տղա-  
յին» ժայթոյ վերջին անէծքի հետ . . .  
Անողորմ դեռ «աղայի» եղեռն վեր-  
ջացեց , ջուրը խեղդեց : Դա՛ Անուն  
էր , աղայի ներդու թեան զոհ . . .  
«Անէ՛ք աղային» երկար ժամա-  
նակ ձորերն ու բլրաները կրկնեցին . . .  
«Այդպիսի անէծքներ հաղարն ենք  
լսել » , աղաները խորխորացին . . .  
ՊՍՍՎ  
ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ  
... Տէր Խաղաղապետ  
Ազգօգուտ Լոյս լրագրող 258 թուոյն  
մէջ հրատարակուած Ամասիայէն նամակը  
զրաւեց ուղարկութիւնս , որովհետեւ խոտ  
աղէկ կը ծանչնարք Գեր . Եղեռնան Սըր-  
բաղանի աղաւթիական և կրօնասիրական  
զգացմունքը , ուսումնասիրական ոգին և  
անարժամ սիրութիւնը , որոնց բազմաթիւ  
փորձերը տուած է Պաղքէտերի և Պան-  
տըրմայի Առաջնորդութեան պաշտօնը վա-  
րած ժամանակ և Հկոյ Պատրմայի կամ  
Պաղքէտերի Հայ մը որ Գեր . Եղեռնանի  
համար հակառակ վկայութիւն տայ :



նակցութեան, Հարկաւ ասկէ վերջը  
ուրիշ կերպ պիտի խորհիւն և վարուիս  
այլ ևս անուան և այլ ձևական ու  
կերպական վայելելու չլացնէր զքեզ:

Շ. Գարահիսար, 1882 Մարտ 50

## ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԻՔ

Մեծարժեքութիւն

Ս. անուն գիւղացի մը իր մէկ հա-  
տիկ կողմն կեղտոտութեանն ու ողի-  
նեղուն համար կը դիմէ Վ. անուն  
մէկու մը, որ բժշկի համբաւ ունէր,  
և դարման կը խնդրէ:

Պ. Վ. հետեւեալ խորհուրդը կու-  
տայ ըսելով՝ «Կողմն բոլոր մարմինը  
դիմել քսէ, և դիմէն ու պոչէն շուա-  
նով լաւ մը կապէ, մէկ ծայրը դուն  
բռնէ և միւս ծայրն ալ կընդ թող  
բռնէ, և պոչին կողմէն կրակ տուր.  
ասով շուտ մը կը մաքրուի կենդանին  
կեղտոտութիւնը:

Մարդը միամտաբար կը հաւատայ,  
կ'երթայ կը փորձէ, և իր առ փորձը  
շատ սուղի պիտի նստէր, եթէ չփա-  
թար կըրկը մարմինը:

Ինչ լաւագոյն խորհուրդ և ո՞ր-  
պիսի ճարտար բժշկութիւն:

Կենս. և անատոմիական

Անբուժելի հիւանդութեան բռնը-  
ւած կին մը, մեղմադճոտութեան  
ժամանակ տանը շորերը յարկէն վար  
կը ձգէ ինքզինքը:

Հոգեվարք վիճակի մէջ էր, երբոր  
բարեկամները շուրջը կեցած կը մեղ-  
քնային ու կ'ըսէին «խեղճ աղջիկ,  
դեռ 28 տարեկան է», Դեռատի կինը  
աշուրները բացաւ և հազիւ լսելի ձայ-  
նով մը՝ «ոչ դեռ 23 տարեկան եմ»,  
ըսաւ ու մեռաւ:

Կենս. և անատոմիական

Բուժանելի երիտասարդ կին մը  
որ մը դեղագործին երթալով՝ մկանց  
դէմ դեղ կուզէ. դեղագործն առանց  
վարանելու կուտայ:

Այդ կինը երեք տարի առաջ այ-  
րիացած՝ կը կենակցէր մի երիտասար-  
դի հետ, զոր շատ կը սիրէր, բայց  
երիտասարդը շատ հաւատարիմ չէր  
առ ինքն, ուստի այս պատճառաւ մե-  
ջերկն մէջը միշտ անպակաս էր:

Կենս. և անատոմիական  
տալին որ թողու այդ թեթեւակա  
երիտասարդը, բայց կինը բնաւ չէր  
հաճեր:

Անգամ մը խեղճ կինը մինչև առ-  
տու սպասելէ ետք՝ երիտասարդը տուն  
կը դառնայ ուրախ գուրթով. կինը  
կ'սկսի արատաւել, և չաքաչար քան-  
գատիւ: Տաք վիճաբանութիւն մը  
կ'սկսի. երիտասարդը, սաստիկ նե-  
ղացած՝ կը ժողուէ իր բանքն, ըս-  
պառնալով որ պիտի երթայ:

Այս անգամ չափն անցած էր. կինը  
խմեց արդէն պատրաստած թոյնը:

Սիրական — երիտասարդը վաղեց  
դէնց բժշկի, բայց ամեն ջանք ապար-  
դիւն մնային, որովհետեւ կինը մեռաւ:

Հեղափոխական աղբ

Պուրբէշի լրագիրներէն մէկուն մէջ  
տպուած է հետեւեալ աղբը:

«Ասկէ չորս օր առաջ կինս փախու-  
ցին, կնոջմէս ունիմ մէկ տղայ և չորս  
աղջիկ:

Ձեմ հակառակիր որ իր կամօքը  
փախած ըլլայ:

Կը խոտանամ լաւ մը ձեռքը զայն,  
եթէ ինչ վերադարձուի, և կամ խոր-  
հուրդ տրուի ինձ մօտ գառնալու:

Այս խօսքերէն յետոյ դրուած է  
կնոջ անունը մականունը և հասցէն:

Մարտի 1-ին կանայք 1 Ֆրանս

Վերջին տեղեկութիւններէ հաս-  
կցուած է որ այժմ ի ֆրանսա կան  
1,200 կանայք որ հեղինակ են վիպա-  
սանութեան, 400 թարգմանչութեւ,  
300 բանաստեղծութեւ և 400 խմբագ-  
րութեւ:

Բաղնիքներ

Սան—Ֆրանչիսկոյի մէջ կին մը 6  
աղջիկ զաւակ ծնէր է, որոց ամենքն  
ալ առողջ և կայտառ են:

ԳՈՂ

## ԶՈՒՍՐՃԱԼԻՔ

ԾԻՌԱՂ

Սոսկական մէկը պատահմամբ և  
կամ հարկի տակ եթէ օր մը սուտ  
խօսի, մարդիկ զայն ստախոս կը կո-  
չեն, եթէ պաշտօնեայ մը սուտ խօսի,  
դեռանագէտ է կըսեն. իսկ եթէ փա-  
րայ դեմքով մէկը սուտ ըսէ, չեղմե-  
ռանդութեամբ կը հաւատան անոր:

Այսպէս շատ անգամ հասարակաց  
կարծիքը նախապաշարութեւ կը մղուի  
և զմարդ իւր անունէն, իւր փայլէն  
կը դատէ: Ուրեմն, ո՞վ անուն, ո՞վ  
փայլ, որչափ մեծ ես դու, և դերա-  
հաշ, որովհետեւ քու ստուերդ առ-  
ջն իրականութիւնը կը խորտակի և  
իրեքու գոյնը կը փոխուի:

ԱՊՏԱԿ

Երբ կը տեսնեմ որ ժողովուրդը մը  
հասարակաց բարոյականին կարեւորու-  
թիւն չտար, երբ կը տեսնեմ որ քահ-  
նայ բարոյականէն նախաձեռնարկեալ-  
րէ, երբ կը տեսնեմ որ կարգաւոր-  
համար չարանկատ տեսութիւններ կը  
փնտռէ, և երբ կը տեսնեմ որ լուր-  
ջը մօրը կը կարծէ և կը սիրէ՝ ըստ-  
ուերի հետ խաղալ և ի ստուերի երա-  
ղել, որովհետեւ հետեւութիւն հանելը  
նեղելի է, ուստի ես ալ կը հետեւը-  
նեմ ու կըսեմ, աղէկ որ մարդ եմ և  
ոչ ժողովուրդ:

ԽԱՐԱԶԱՆ

Գ. Էֆէնտին ամենուն կարծիքին  
կը յորմարի, ամենուն հետ կը վար-  
ուի, ամենուն ալ իրաւունքը կուտայ,  
բերանը շատ խղճահար է և բնաւ մե-  
կու մը ըսածին դէշ չըսէր:

Ահաւասիկ խելացի մարդը, որ ե-  
թէ Պատրիարք ըլլայ, աթոռ կը  
փոխուի, բայց ինք ոչ երբէք, որով-  
հետեւ ժամանակին մարդն է:

ՇԱՆԹ

Տիկին Բ. շատ գեղեցիկ է, ուստի  
և շատ խելացի է. հարուստ է, ուս-  
տի և շատ քաղաքավար է, միւսու-  
թիւն չունի և միայն առաքելին է, ո-  
րովհետեւ գեղեցիկ և հարուստ է,

ՍԻՐԱՄԱՐԳ

Մեծապատիւ Շ. Էֆէնտին շատ հա-  
րուստ է, ուստի խելացի, քաղաքա-  
վար, առաքելին, առատաձեռն, բա-  
րեպաշտ, հեղահողի, ազնուարարոյ,  
վեհանք, բարեհամբաւ և ազգային  
բարեբար է, մանաւանդ ասոնցմէ ալ  
շատ աւելի բարձր է, երբոր լրագիր-  
ները մէյմէկ էջ նուիրեն:

ԽՏԻՂ

ՄԱՍՆԱԽՈՐ ԱԶԴԻՐ

Առ Մ. Ե. Ս (ի Գումգաբու). —  
կ'արժէ որ քու մականունդ ճշմար-  
տախօսեան ըսուի:

Առ Ս. Թ. (ի Ղալաթիա). — Կամ  
այս, կամ ոչ, բոլոր երկուքէն  
մէկն և ընցուր շուտով:

Առ Հ. Մ. (ի Բերայ). — Երթալու  
ատենը մօտեցաւ, թէ տակաւին շատ  
կայ:

Առ Ա. Պ. (Եֆէն-Գաբու). — Բնաւ  
հոգ մ'ընէր. մարդիկ ուշ կամ կա-  
նուխ կը ճանչցունին:

Առ Մ. Մ. (ի Գաթը քէջ). — Դուն  
ալ, հա՛, կիտի սէնի կիտի հակապատ-  
րիւրքեան. դաւ կը նիւթէք հէ. (ա-  
կանջը խօսի Տիար Օշինին):

Առ Գ. Ա. (ի Մասիս). — Դուն ալ  
ապրիմ մեռնիմ ծաղիկ նման երբեմն  
կը բացուիս և երբեմն կը խամրիս:

Առ Քնարեան (Հոս կամ հոն). —  
Դուն ես, թէ արթուն:

Առ Յ. Յ. Պ. (Սթրաթէյ) Դուն ալ  
գիտաւորի նման մերթ կ'երևիս և մերթ  
կը մարիս: Ատոր պատճառը ո՞րի հար-  
ցնեմ, ժողովուրդիս. — Է՛հ, անի-  
կայ երբոր մէյմը առուտուր ըլլայ՝ նէ  
լրագիր փարա չի տար և մէյմըն ալ  
երբոր առուտուր չ'ըլլայ՝ նէ. ուստի  
ժողովուրդը ընթերցասէր է:

ԵՍ

ԶԱՆԵՏԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Հասարակաց կարծիք. — Համի  
ճանաչում. — Ակնոց մըն ալ դիր:  
Ընարութիւն. — Հոս չէ դնաց:

Իրաւունք. — Ձեմ, չեմ, հիմա  
կուզեմ:

Պարտք. — Կամայ ըսէ, մարդ չի-  
մանայ:

Մրգարութիւն. — Ինչ ըսիր:  
Գալիլայութիւն. — Յուս, համ-  
բերէ՛ և սպասէ՛:

Լուսին. — Յայտարար սիրահարու-  
թեան, որուն համարիւր տե՛ս յԱղբն-  
թը Պուռնու, ի Մեօհիւրատը և ի  
Պուլիւրն Հիսար-Տիպիլի:

Անկողմնակալութիւն. — Տես խմբ-  
բազրաց դրասեղանին վրայ:

Ոսկի. — Հիմա կ'լր չէ, քառան-  
կիւն է:

Բարեկամութիւն. — Տէր պահեցէ  
'ի խաղաչէն:

Կին. — Ձոր սիրող տիպլոմաթ կ'ըլ-  
լայ. ուստի մարդիկ ընդհանրապէս  
տիպլոմաթ են:

ԽԻՎԱՐ

ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆԻՆԻՔ

Աղջկանց սիրան գիւրաշարժ թու-  
չունի կը նմանի. կրնայ ամեն տեղ  
թուլիլ բայց ոչ ամեն տեղ բոյն դնել:

Կանանց ամեն խօսքերուն հաւատ  
ընձայողը մեծ ծավալու մէջ երկթի  
փոքրիկ նաւակով մը ճամբորդողաց  
կը նմանի, միշտ կործանման վտանգի  
ենթակայ է:

Սիրոյ առեւտուրին մէջ երբեմն  
այնչափ կարեւորութիւն կրնայ ունե-  
նալ՝ որչափ ճրագի ըլլան պայծառ օր  
մը ցերեկ ատեն:

Երբ երկու սիրող սիրտեր իրար  
փառեն՝ լեղուն համր, իսկ ալկունք  
թարգմանի մը տերն կ'ստանան:

Ականջն խելքին դուռն է:

Արեւելութիւնը չուայլութեան մեծ  
եղբայրն է, որ ուշ կամկանուի կաղ-  
քատացնէ զմարդ:

Սիրոյ հրդեհն չիջուցանելու միակ  
միջոցն յաղեցումն է:

Կանանց բարի համբաւէն պէտք չէ  
խաբուիլ, այլ պէտք է զանաւոր իրենց  
գործերէն դատել՝ զի նոքա ընդհան-  
րապէս իրենց համբաւէն նուաղ կար-  
ծեն:

Անպարկեշտ աղջկունք կը նմանին  
տհաւ անձերու, էրիկ մարդիկ ա-  
նոնց գեղեցկութեանը խաբուելով  
կ'առնուն, բայց երբ կարգը ճաշակե-  
լու դայ՝ գիւրաւ կղզան խաբուած  
ըլլանին:

Սիրահարութիւնը սովորաբար կը  
նմանի՝ որուն շատ գործածութիւնը  
կը փնտռէ ու մահ կը պատճառէ շատ  
անգամ:

Նորահաս աղջկունք գիւրաբորբոք  
նիւթերու կը նմանին, ամեն նախա-  
զգուշութիւն ի գործ դնել պէտք է  
անբարոյականութեան կայծերն անոնց  
մէջ չը մտցնելու համար, ապա թէ  
ոչ ուշ կամ կանուխ բռնկելով՝ ամ-  
բողջ բնական կենքն միտիւր դար-  
ձնել կը զորեն:

ՃԻՎԱՆ

ԶՈՐԵՔԻԵԶՈՒՆԱՆ ՀԱՄԱԿԱՅԻՆՈՅ

ՖՐԱՆՍԵՐԵՆ, ՀԱՅԵՐԵՆ, ԹՈՒՐԿԵՐԵՆ,

ԵՒ ՅՈՒՆԱՐԵՆ ԲԱՌԻՑ,

ՅԵՐԵՒԱՆ ԵՒ ԹԻՐԵՒԱՆ

Բառացի ուսումը նախակրթարանաց մէջ  
ամենամեծ կարեւորութիւն մ'ունի: Եթէ  
այս տարրական ճամբարութիւնը ինքնին  
ակներեւ չըլլար այն ամենուն որ մանկանց  
կրթութիւնը ըսելով ցնորներու հետամուտ  
չեն՝ երկու փոքր իրողութիւն կը համար-  
ձակէր՝ հոս աւելցնել, նախ Անգղիոյ  
մայրաքաղաքին մէջ երկու ամիս առաջ  
հաւաքուած վարժապետաց ժողովոյն որո-  
շումը՝ որով անհրաժեշտ համարեցաւ ա-  
մեն նախակրթարանաց մէջ մտցունել բա-  
ռագիտութիւնը՝ իրեւ փոքր տղայոց կա-  
րեւորագոյն ուսմանց մին, և Բ. Նոյն իսկ  
(Paulon) ի բառատեղիքը ուսինց մեր հը-  
րատարակութիւն ալ առնուած է որ՝ թէ  
և բառերը միայն Գաղղ. գրուած է՝ մէկ  
քանի տարուան միջոցին (ի Բարիդ) ձեռ-  
տագրութեան հասած է:

Մեր բազմաւեզու քաղքին մէջ այսպիսի  
տետրակի մը օգուտը կրկնապատիկ է,  
մեք ալ այս մասին ծառայութիւն մը  
մատուցանել փափաքելով մեր դեռահաս  
տղայոց ամեն ազգէ՝ առաջիկայ տետրը  
հրատարակելինը որ ոչ միայն վարժարա-  
նաց մէջ այլ նոյն իսկ ընտանեկան մայրենի  
կրթութեան գործոյն մէջ մեծապէս նը-  
պաստուար կրնայ ըլլալ, ինչպէս փորձով  
կրնան տեսնել ամեն ուսումնասէր ծնողը:  
Ալ վաճառուի ի Պոլսի Մէրճան Զարը  
Յովնան Աշէնանի գրատունը Թիւ 33 և  
ամեն գրախնայաց քով դին 3 ՊՐԵՂԵՂԵՂ  
ըրցաց համար մեծ քանակութեամբ առ-  
նողներուն նշանաւոր գեղը կըլլայ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Հրատարակեցաւ նորայրի Գաղղիերէն  
— Հայերէն բառարանի առաջին մասն, որ  
կը բովանդակէ Ա—Ի գրերը, թղթակազմ  
ի գին 128 դահլիս արծաթ:  
Մանաւորապէս կը խնդրուի թերթ  
թերթ գնող արդոյ անձերէն որ բառա-  
րանին 13րդ. թերթը, յորում կարեւոր  
սրբազրութիւն մ'եղած է, բարեհաճին  
անպաղաղ վերադարձնել Ֆրէնկեան, Գա-  
վաֆեան, Ղուկասեան և վայս գրաւա-  
ճառաց: Կրկին տպագրեալ թերթը փո-  
խարէն պիտի տրուի ամենուն յիշ:

|                      |               |
|----------------------|---------------|
| ԱՐՏՈՒՄՏԻՐ            | ԽՄԱԳԻՐ        |
| Հ. Ե. ԴԻՄԱՐՏԵԱՆ      | Մ. ԳԱՓԱՄԱՅԵԱՆ |
| ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏՆՏԵՍԱՆՆ |               |
| Սիւմայիլի խան Ե. 47  |               |